M i h a e l a T E O D O R

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza“din Iaşi, Facultatea de Istorie
„Alexandru Ioan Cuza“ University from Iassy, Faculty of History

Revista *Transilvania* în perioada 1944 -1946 Restituiri documentare

“Transylvania” revue, 1944-1946.
Documentary restores.

The official periodical publication of ASTRA Association, “Transylvania” revue, had become a scientific and cultural publication with national importance. The last stage of its publication, 1944-1946, was the most difficult because of political transformations appeared in the Romanian society after the Second World War. Unpublished archives documents founded in the Ministry of Propaganda fund demonstrate unusual efforts made by the leadership of ASTRA to ensure the publication of the revue, till 1946, when it was canceled. In the same time, those documents are the evidence of the political pressure made by the pro-soviet government in order to put under control the Association’s means of cultural propaganda. The backwardness and finally the refuse to approve all the revue applications demonstrate the arbitrary censorship witch was one instrument of the cultural renewal communist project.

Keywords: „Transylvania” revue, ASTRA Association, Ministry of Propaganda, preventive censorship, suspension, soviet agreement, cultural renewal communist project

Institution’s address: Street Lăpuşneanu, no. 14, Iaşi, România, tel. 0232/211735

Personal e-mail: *teodor_mihaela@yahoo.com*

Încă de la începutul activităţii sale, Asociaţiunea ASTRA şi-a organizat instituţii proprii şi şi-a asigurat instrumentele prin care să acţioneze în mod sistematic şi continuu în spiritul susţinerii şi a răspândirii culturii poporului român. În ansamblul mijloacelor de propagandă culturală folosite pentru atingerea obiectivelor sale (conferinţe, publicaţii, calendare, cinematografe, radiofonie, muzee, biblioteci) un rol important l-au jucat publicaţiile periodice.

Revista „Transilvania”, organul central al Asociaţiunii transilvane a devenit, în timp, o publicaţie ştiinţifică şi culturală de interes naţional, depăşind nivelul preocupărilor de publicaţie oficială. Ultima etapă a apariţiei revistei, 1941-1946, a fost una dintre cele mai dificile, având în vedere situaţia economică grea a instituţiilor de cultură în timpul războiului, dar mai ales prefacerile politice din perioada postbelică, perioadă care face obiectul acestui studiu. Una dintre consecinţele diminuării activităţii Asociaţiunii, în condiţiile pierderilor teritoriale din 1940 şi a începerii războiului, a fost încetarea apariţiei multora dintre publicaţiile ASTRA. În pofida tuturor greutăţilor şi a piedicilor apariţia şi chiar revirimentul revistei „Transilvania” au fost asigurate, chiar şi în timpul războiului, prin eforturile susţinute ale conducerii revistei care reunea nume sonore ale vieţii universitare transilvănene, şi mai ales prin eforturile conducerii Asociaţiunii ASTRA.

Documentele păstrate în fondul Ministerul Propagandei Naţionale[1], baza documentară a acestui studiu, cereri şi adrese, fişe de publicaţie şi memorii ale conducerii ASTRA, adrese de răspuns ale Direcţiei Presei, toate sunt dovada eforturilor imense depuse pentru a asigura apariţia în continuare a revistei „Transilvania”, dar şi a situaţiei deosebit de dificile în care a apărut revista, în perioada 1944 – 1946[2]. În acest studiu, voi încerca să surprind demersurile făcute de conducerea ASTRA pentru apariţia ultimelor opt numere ale revistei „Transilvania”, momentul suprimării şi pretextul folosit de către autorităţi, dar şi motivul real al suprimării.

Greutăţile financiare şi presiunile politice au apărut, după 23 august 1944, atunci când, conducerea ASTRA a încercat reorganizarea instituţiilor şi a despărţămintelor şi reluarea activităţii publicistice. Liderii Asociaţiunii şi-au manifestat încrederea în posibilitatea revenirii la normalitate şi a reluării întregii activităţi, normalitate care însemna păstrarea libertăţii de acţiune

în îndeplinirea programului cultural şi sprijinul material din partea statului, de care a beneficiat – necondiţionat politic – până la 6 martie 1945. După acest moment presiunile politice s-au intensificat şi, ca urmare a refuzului conducerii ASTRA de a se subordona intereselor guvernului pro-sovietic condus de P. Groza, publicaţiile Asociaţiunii au fost supuse unor manevre menite a submina propaganda în sprijinul culturii poporului român. Principalele obstacole în calea apariţiei publicaţiilor periodice româneşti în general, şi a publicaţiilor ASTRA, mai ales după 6 martie 1945 au fost: îndeplinirea tuturor formalităţilor necesare obţinerii aprobării Cenzurii Militare Centrale[3] şi a Direcţiei Presei din cadrul MPN, obţinerii agrementului Comisiei Aliate de Control (Sovietică)[4] şi a vizei „bun de imprimat", asigurarea hârtiei necesare tipăririi, a tipografiilor şi a mijloacelor de difuzare.

Asociaţiunea ASTRA îşi asigurase, încă de la început mijloacele necesare tipăririi, având tipografii proprii ceea ce i-a permis să-şi poată imprima publicaţiile şi să se sustragă controlului mijloacelor de producţie, practică asociată cenzurii; dar şi mijloacele de difuzare a publicaţiilor, prin despărţămintele şi cercurile culturale, beneficiind de o oarecare independenţă de acţiune, ceea ce o făcea greu de controlat, cu atât mai mult fiind percepută ca o ameninţare la adresa propagandei oficiale. În aceste condiţii modalitatea de a împiedica activitatea publicistică a Asociaţiunii a fost cenzura, sub cele două forme: preventivă şi a posteriori. Cenzura preventivă consta în impunerea autorizaţiilor prealabile, formalităţile de aprobare fiind menite a îngreuna apariţia publicaţiilor nedorite. Cenzura a posteriori viza verificarea modului în care erau respectate prevederile legale şi indicaţiile date, în cazul încălcării acestora cenzorul solicitând modificări asupra conţinutului şi formei publicaţiei, de realizarea cărora depindea difuzarea[5]. Formalităţile de aprobare a publicaţiilor periodice, în perioada 1944-1946 erau foarte dificile, întârziind apariţia celor mai multe publicaţii cu caracter pur ştiinţific, fără substrat politic[6].

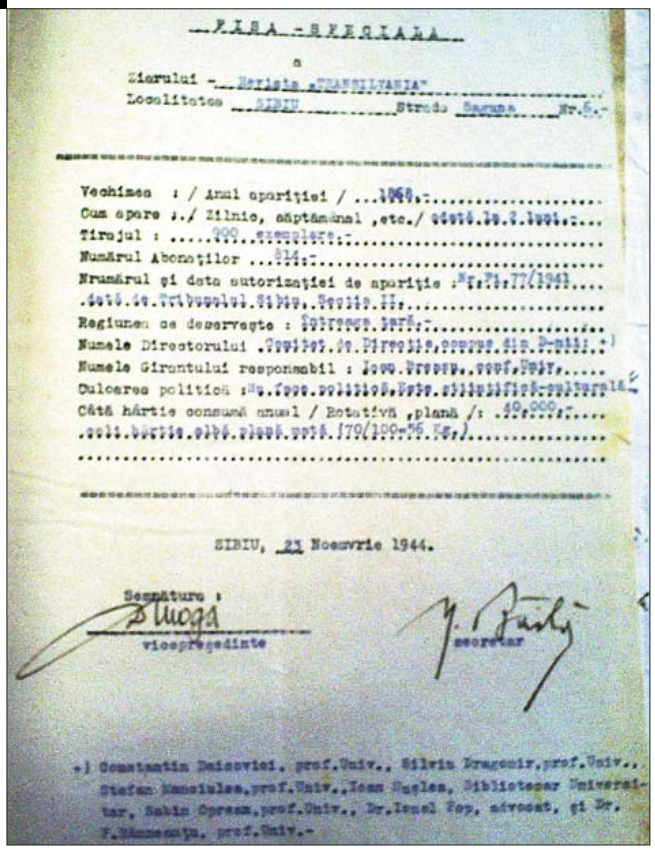
După semnarea Convenţiei de armistiţiu, s-a impus obligaţia obţinerii autorizaţiilor speciale de apariţie, eliberate de Cenzura Militară Centrală a Presei şi, în plus, a agrementului C.Al.C. (Sovietică), care superviza aceste autorizaţii. Conform Convenţiei de armistiţiu, articolul 16, toate publicaţiile, de orice natură, erau trimise la Biroul Cenzurii de pe lângă Înaltul Comandament Aliat (Sovietic)[7] pentru obţinerea agrementului după ce, în prealabil, era obţinută aprobarea cenzurii militare române, şi abia apoi puteau fi tipărite. Şeful cenzurii sovietice avea posibilitatea de a refuza agrementul asupra apariţiei şi de a dispune retragerea autorizaţiile de funcţionare emise de către autorităţile româneşti, ale publicaţiilor care ar fi dăunat relaţiilor cu Naţiunile Unite.

În aceste condiţii, conducerea ASTRA şi nu conducerea revistei „Transilvania", având în vedere statutul de organ oficial, începea demersurile pentru obţinerea aprobărilor necesare apariţiei publicaţiei, imediat după semnarea Convenţiei de armistiţiu, în toamna anului 1944. Răspunzând ordinului ministrului din 31 octombrie 1944, care viza aplicarea prevederilor Convenţiei de armistiţiu referitoare la presă şi impunerea unor noi autorizaţii de apariţie, vice-preşedintele ASTRA, Gheorghe Moga trimitea, la 16 noiembrie 1944, cererea pentru autorizarea apariţiei revistei „Transilvania" către Cenzura Militară Centrală. La cerere era anexată copia deciziei Tribunalului Sibiu, privind înscrierea în registrul publicaţiilor periodice, în baza căreia apărea revista încă din 3 mai 1941[8]. Revista „Transilvania" şi-a putut continua apariţia, după 23 auguat 1944, în baza acestei decizii de înscriere în registrul publicaţiilor periodice, formalitate impusă încă din 1938 ca mijloc de control financiar asupra publicaţiilor şi de cenzură preventivă[9].

În locul unui răspuns autorităţile cereau, prin ordinul ministrului din 17 noiembrie 1944, noi documente justificative privind activitatea din trecut a publicaţiei[10]. Pentru aprobarea definitivă şi pentru agrementul C.Al.C. (Sovietică), era obligatoriu ca odată cu cererea să fie trimis şi un memoriu asupra istoricului, caracterului şi intenţiilor publicaţiei, a activităţii politice şi publicistice din trecut a directorului şi colaboratorilor principali ai publicaţiei. Datele erau necesare pentru aplicarea articolului 16 al Convenţiei de armistiţiu, autorităţile româneşti fiind obligate să ia măsuri pentru epurarea presei şi eliminarea jurnaliştilor şi publiciştilor susţinători ai regimurilor de dinainte de 23 august 1944. Se solicita, prin acest ordin, trimiterea în triplu exemplar a acestui memoriu. În acelaşi timp, conducerea ASTRA era anunţată şi de către Cenzura Militară Centrală, la 18 noiembrie 1944, că trebuie să anexeze cererii de autorizare fişa specială de publicaţie, cerută pentru a întocmi evidenţa generală a publicaţiilor periodice.

Fişa specială[11] a fost trimisă la 23 noiembrie, iar memoriul[12] la 21 decembrie 1944, ambele fiind semnate de vice-preşedintele ASTRA, Gheorghe Moga şi de secretarul Nicolae Băilă. Aceste noi documente cerute conţineau aproximativ aceleaşi date: titlul ziarului, localitatea şi adresa, vechimea, anul apariţiei, periodicitatea, tirajul, numărul de abonaţi, numărul şi data autorizaţiei, instituţia emitentă, regiunea deservită, numele proprietarului şi a directorului, numele girantului responsabil, culoarea politică, cantitatea de hârtie necesară.

Aflăm că revista „Transilvania" avea, în 1944, o vechime de 75 de ani, şi o apariţie bilunară, cu un tiraj de 900 de exemplare lunar difuzate prin abonaţi, despărţămintele şi cercurile culturale, dar şi persoane fizice de pe întregul cuprins al ţării, doar un număr de 70 de exemplare fiind difuzate prin librării; revista apărea – cum am menţionat şi mai sus – în baza

FIŞA - SPECIALĂ

a

Ziarului - Revista „TRANSILVANIA"

Localitatea SIBIU Strada Saguna Nr.6.-

Vechimea : / Anul apariţiei / ...1940.-

Cum apare :./ Zilnic, săptămânal ,etc./ deoarece în 1941.-

Tirajul : .....900..exemplare.-

Numărul Abonaţilor ...814.-

Numărul şi data autorizaţiei de apariţie : Nr.77/1941 ..... dată de Tribunalul Sibiu, Secţia II.-

Regiunea ce deserveşte : Ardealul de Sud.-

Numele Directorului .Consiliul de Direcţie, Comitetul Ad-hoc.*)

Numele Girantului responsabil : Ioan Breazu, prof.Univ.

Culoarea politică :Nu.Este pur ştiinţifică.Este strict ştiinţifică.-

Câtă hârtie consumă anual / Rotativă ,planâ /: 50.000.-

.este hârtia albă, plană, sau 40 000 de coli cu dimensiuni de 70/100cm.-

SIBIU, 21 Noemvrie 1944.

Semnătura :

vicepreşedinte — secretar

*) Constantin Daicoviciu, prof.Univ., Silviu Dragomir,prof.Univ., Ştefan Manciulea,prof.Univ.,Ioan Mușlea, Bibliotecar Universitar, Sabin Oprean,prof.Univ., Dr.Ionel Pop, advocat, şi Dr. P.Râmneanţu, prof.Univ.-

deciziei nr. 77 din 3 mai 1941 a Tribunalului Sibiu, Secţia a II-a, fiind proprietatea Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român, ASTRA şi având ca redactor responsabil pe Ioan Breazu; nu avea colaboratorilor permanenţi, trecuţi în statul de salarii al redacţiei, iar colaboratorii ocazionali erau „ foarte mulţi, membri ai Asociaţiunii ASTRA, cu domiciliul în diferite oraşe ale ţării" fapt care făcea imposibilă obţinerea datelor personale cerute prin ordinul circular: nume şi prenume, vârsta, cetăţenia, vechime în preaă şi publicaţii, vechime la revistă, studii, alte profesiuni, funcţia la ziar, situaţia militară, salariul actual, apartenenţa la asociaţiile profesionale, situaţia faţă de art. 139 din codul funcţionarilor publici (dacă a suferit condamnări), lucrări tipărite, decoraţii. Aceste date sunt date doar pentru redactorul reaponsabil[13]. Sunt trecute, în schimb, numele şi situaţia profesională a membrilor comitetului de direcţie, acesta rămânând neschimbat în întreaga perioadă, fiind format din cadre universitare din Sibiu şi Cluj, membri ai Comitetului Central ASTRA: prof. univ. dr. C. Daicoviciu, prof. univ. dr. Silviu Dragomir, prof. univ. dr. Ştefan Manciulea, bibliotecar universitar Ioan Mușlea, prof. univ. dr. Sabin Oprean, Dr. Avocat Ionel Pop, prof. univ. dr. P. Râmneanţu[14].

În fişa de publicaţie a revistei apar şi date privind cantitatea aproximativă de hârtie necesară ştiut fiind faptul că în condiţiile crizei de hârtie de după război, MPN era cel care administra rezervele naţionale prin impunerea monopolului de stat asupra producţiei şi desfacerii hârtiei de ziar. Revista folosea – potrivit acestor date – pentru un tiraj de 900 de exemplare lunar o cantitate 56 de kilograme de hârtie albă, plană, sau 40 000 de coli cu dimensiuni de 70 cm pe 100 cm. Nu ştim dacă această cantitate i-a fost aprobată sau livrată cert este că revista „Transilvania" s-a confruntat cu lipsa hârtiei în aprilie 1945, când şi-a sistat apariţia, moment pe care îl vom evoca în paginile următoare. Repartizarea preferenţială şi inechitabilă a hârtiei de ziar, în special după 6 martie 1945, de către comisia din cadrul MPN, şi fixarea cotelor pe criterii arbitrare, ţinându-se seama de orientarea politică şi de numărul de articole pro-guvernamentale publicate şi nu de cerere sau de tiraj, au fost practici asociate cenzurii oficiale. Acestea vizau micşorarea tirajului şi îngrădirea libertăţii de expresie, şi erau folosite ca formă de şantaj cerându-se susţinerea guvernului în schimbul hârtiei şi al subvenţiilor. Astfel sunt explicabile situaţiile în care revistele culturale şi ştiinţifice, fără apartenenţă politică „justă", nu beneficiau de o cantitate suficientă de hârtie care să le permită apariţia în condiţii normale.

Fişa de publicaţie conţinea şi o rubrică în care se solicita specificarea caracterului publicaţiei (religios, literar, politic, economic, etc.) şi culoarea politică, revista „Transilvania" fiind organul ASTRA avea, prin statutul Asociaţiunii, un caracter cultural-ştiinţific şi obligaţia de a nu face politică. În funcţie de caracterul şi culoarea politică, publicaţia primea cu rapiditate sau nu primea autorizaţie, i se aproba cota de hârtie cerută şi chiar i se livra, sau se intervenea imediat pe lângă C.Al.C.(Sovietică) pentru obţinerea agrementului. Caracterul ştiinţific şi lipsa unei culori politice „juste", explică tergiversarea aprobării cererii de apariţie, în pofida orientării revistei către promovarea culturii poporului român. Unul dintre pretextele folosite pentru a nu da aprobare apariţiei revistei a fost colaborarea oamenilor politici naţional-ţărăniști, foarte mulţi dintre aceştia fiind membri ai ASTRA şi ai conducerii revistei. Aceştia au înţeles întotdeauna necesitatea de a face distincţie între activitatea lor politică şi atribuţiile lor pe plan cultural ca membri ai Asociaţiunii. Cu toate acestea faptul că între membrii ASTRA şi între colaboratorii revistei „Transilvania" se aflau oameni politici naţional-ţărăniști a fost perceput de către noile autorităţi româneşti ca o ameninţare, ca o posibilitate de propagandă politică în favoarea PNŢ, propagandă „reacţionară" în accepţiunea noilor autorităţi. Date fiind aceste fapte, solicitările conducerii ASTRA şi demersurile pentru aprobarea apariţiei revistei „Transilvania" din toamna anului 1944 au rămas fără răspuns. Cu toate acestea la începutul anului 1945 au

putut apărea, în condiţiile dezordinii generale specifice unei perioade de tranziţie şi în baza vechilor aprobări, patru numere ale revistei, pentru perioada ianuarie-aprilie 1945, în condiţiile date conducerea revistei mulţumindu-se cu o apariţie lunară deşi sperau să scoată două numere pe lună[16].

După 6 martie 1945, prin reînfiinţarea Ministerului Propagandei, se dorea centralizarea cenzurii presei şi a controlului asupra apariţiei tuturor publicaţiilor sub pretextul executării stricte a articolului 16 din Convenţia de Armistiţiu şi al păstrării ordinii interne şi a siguranţei statului. Se instituia o nouă comisie pentru avizarea autorizaţiilor de apariţie a publicaţiilor, în cadrul Direcţiei Presei, prin preluarea vechii comisii de pe lângă Cenzura Militară[17]. Începând cu martie 1945 autorizaţiile de apariţie vor fi aprobate doar de către această comisie, autorizaţiile eliberate de Tribunale, de Cenzura Militară sau de prefecturi, nemaifiind valabile. Aceeaşi Direcţie se ocupa de obţinerea agrementului C.Al.C.(Sovietică) şi de cenzura presei.

În aceste condiţii, pentru a nu întrerupe activitatea publicistică a Asociaţiunii, conducerea ASTRA trimitea, la 22 martie 1945, noi cereri de autorizaţie şi agrement, pentru apariţia revistei[18]. Noua cerere era trimisă ca răspuns la circulara Direcţiei Presei nr. 193 pe 1945 către birourile de cenzură locale prin care se anunţa obligaţia obţinerii noii autorizaţii şi a înaintării, din nou, a fişelor de publicaţie. Conducerea ASTRA, vice-preşedintele Gh. Preda şi secretarul N. Băilă, solicitau autorizaţia Direcţiei Presei şi intervenţia pe lângă C.Al.C.(Sovietică) pentru obţinere agrementului, documente necesare continuării apariţiei revistei. Nici de această dată nu s-a primit nici un răspuns, lipsa de reacţie a Direcţiei Presei la demersurile Asociaţiunii putând fi pusă pe seama refuzului promovării ideii de colaborare româno-maghiară.

Conducerea Asociaţiunea a primit imediat după reapariţia Ministerului Propagandei sugestii privind necesitatea colaborării tuturor instituţiilor ASTRA în cadrul proiectului de strângere a legăturilor româno-sovietice şi în cadrul proiectului de convieţuire paşnică, şi chiar înfrăţire, cu populaţia minoritară din Transilvania[19]. Aceste sugestii ascundeau, de fapt, intenţia subordonării activităţii ASTRA şi, mai ales, a mijloacelor sale de propagandă culturală intereselor politice ale guvernului şi ale Partidului Comunist. Impunerea unor noi autorizaţii, eliberate de Direcţia Presei din MPN, minister controlat de comunişti fiind folosită în perioadă ca metodă de şantaj, fie prin tergiversarea eliberării acestor autorizaţii, fie prin ameninţarea retragerii lor în cazul nesubordonării politice. În cazul revistei Transilvania – potrivit documentelor – aflăm că, deşi au fost îndeplinite toate formalităţile necesare pentru aprobarea, biroul de cenzura local de pe lângă Prefectura Sibiu, a dispus la 1 aprilie 1945 suspendarea apariţia revistei. Motivul invocat era tocmai faptul că revista nu avea autorizaţiile necesare. Lipsa ecestora se datora exclusiv manevrelor MPN. Aceste date sunt aduse la cunoştinţa conducerii ASTRA de secretarului Nicolae Băilă în adresa de la 3 iunie 1945 către vice-preşedintele, Silviu Ţeposu, prin care cerea intervenţia acestuia la Direcţia Presei pentru a rezolva situaţia publicaţiei oficiale a ASTRA[20], fiind anexate toate documentele înaintate până atunci către Direcţia Presei.

Suspendarea apariţiei revistei, în aprilie 1945, s-a datorat intervenţiei cenzorului local la presiunile Direcţiei Presei de a se rezolva definitiv problema autorizaţiilor de apariţie a publicaţiilor din provincie, impunându-se unica autorizaţie eliberată de această Direcţie[21]. Cu toate acestea conducerea ASTRA evită să folosească termenul de suspendare, optând pentru cel de sistare a apariţiei în speranţa revolvării favorabile a cererilor ulterioare, acest termen implicând voinţa conducerii revistei de a întrerupe apariţia. Este posibil ca „sistarea" să fi avut şi un motiv financiar pentru că, din martie 1945, Ministerul Propagandei Naţionale anulase subvenţia pe care o primea ASTRA pentru propagandă culturală, prin înţelegerea cu acest minister din 1938[22]. Această acţiune poate fi pusă, deasemenea, pe seama refuzului ASTRA de a face propagandă culturală în condiţiile impuse de minister, condiţii care anunţau intenţia noilor autorităţi de a anula orice iniţiativă particulară în domeniul culturii şi de a impune un sistem centralizat controlat de stat.

Oricare ar fi fost motivul întreruperii apariţiei revistei, demersurile conducerii Asociaţiunii pentru a obţine aprobările necesare nu au fost abandonate. La 2 iulie 1945, erau trimise alte 2 cereri către Cenzura Militară şi Direcţia Presei, pentru obţinerea autorizaţiei şi a intervenţiei la C.Al.C.(Sovietică), aprobări fără de care revista nu îşi putea relua apariţia, ambelecereri fiind semnate de vice-preşedintele S. Ţeposu şi secretarul N. Băilă[23]. La cerere erau anexate toate documentele înaintate până atunci în vederea obţinerii autorizaţiei, dovadă a eforturilor ASTRA de a-şi continua activitatea publicistică în condiţiile legii, dar şi a tergiversărilor autorităţilor[24]. Argumentele folosite pentru a atrage bunăvoinţei acestora erau vechimea publicaţiei, în 1945 fiind la cel de al 76-lea an al apariţiei, caracterul eminamente cultural-ştiinţific şi compoziţia comitetului de direcţie, format din oameni de cultură membri ai vieţii ştiinţifice şi universitare transilvănene, dovadă a prestigiului revistei. Toate aceste argumente nu au fost luate în seamă, singurul criteriu valabil fiind cel al orientării politice „juste", în spijinul său guvernului P. Groza. În locul unui răspuns la noile cereri, Direcţia Presei trimitea conducerii ASTRA o adresă prin care era invitată să contribuie „la crearea condiţiilor de apropiere şi rodnică colaborare – spre binele comun – între cele două popoare, român şi maghiar"[25]. Răspunsul preşedintelui ASTRA, Iuliu Moldovan, a venit la 8 iulie 1945, fiind reamintit autorităţilor scopul fundamental al Asociaţiunii,

„apărarea intereselor românilor" contra oprimării maghiare. Orice acțiune care ar fi venit în contradicție cu acest scop nu era acceptată și nici posibilă, existând resentimente în ambele părți implicate. Cu toate acestea nu era refuzată ideea promovării respectului reciproc între cele două popoare, potrivit afirmațiilor președintelui Iuliu Moldovan. ASTRA se putea angaja doar în crearea unei atmosfere de încredere și respect reciproc, acțiune pentru care avea nevoie de instrumente de propagandă, și deci de autorizarea apariției revistei „Transilvania"[26].

Direcția Presei nu a întârziat să răspundă, acestui refuz diplomat, mulțumind conducerii ASTRA pentru „deschiderea de care dădea dovadă în colaborarea cu MPN", pentru ca la 11 iulie 1945, cererea de agrement asupra apariției revistei „Transilvania" să fie respinsă de către C.Al.C.(Sovietică), așa cum aflăm din situațiile trimise de biroul de cenzură local[27]. Autoritățile românești își declinau responsabilitatea neautorizării revistei, punând-o pe seama C.Al.C.(Sovietică). Toate aceste manevre de tergiversare a aprobării publicației oficiale ASTRA și de respingere a cererilor pot fi puse pe seama refuzului conducerii Asociațiunii de a accepta colaborarea cu Ministerului Propagandei Naționale în promovarea acțiunilor guvernului și a ideii de colaborare și de prietenie româno-maghiară. Liderii Asociațiunii au refuzat să se supună directivelor și controlului MPN, condiții în care i-au fost sistate subvențiile de stat și i-au fost suprimate publicațiile periodice, printr-o metodă simplă, refuzul eliberării autorizației.

Demersurile pentru aprobarea apariției revistei „Transilvania" au fost reluate în 1946, favorabil fiind și noul context politic, guvernul fiind obligat prin Acordul aliaților de la Moscova, din decembrie 1945, să asigure libertatea presei în România. Odată cu reorganizarea la 1 martie 1946 a Ministerului Propagandei, denumit de acum înainte Ministerul Informațiilor[28], ASTRA încearcă să recâștige sprijinul financiar al Ministerului reluând legătura de colaborare întreruptă în 1945. La 29 mai 1946 – după cum aflăm din adresele trimise în vara anului 1946 către Direcția Presei – a avut loc o înțelegere între reprezentanții Ministerului Informațiilor, G. Ivașcu și G. C. Nicolescu, și reprezentantul ASTRA, vice-președintele S. Țeposu[29]. Punctul 4 al procesului verbal al înțelegerii se referea la revista „Transilvania", Directorul Regionalelor, G. Ivașcu, promițând rezolvarea situației revistei[30]. În aceste condiții Silviu Țeposu declara că Asociațiunea „a găsit de a sa datorie de a colabora în domeniul cultural cu actualul guvern", obligându-se față de reprezentanții Ministerului Informațiilor să publice în revistă și informații de interes general, cu conținut economic, sanitar, social și cetățenesc, și deci să reia strânsa colaborare cu acest Minister[31]. Observăm că termenii înțelegerii erau foarte bine precizați, fiind exclusă orice încercare de atragere a Asociațiunii și a revistei în sprijinul propagandei politică pro-guvernamentale, dat fiind caracterul electoral al anului 1946. Colaborarea se limita la transmiterea informațiilor de interes general.

În baza acestei înțelegeri, la 4 iunie 1946, conducerea ASTRA relua demersurile pentru autorizarea revistei „Transilvania". O nouă cerere, semnată de S. Țeposu și N. Băilă și însoțită de toate copiile actelor trimise până atunci, era înaintată către Regionala de Propagandă Sibiu[32]. Odată cu reorganizarea ministerului a fost înființat Serviciul Regionalelor, urmărindu-se instituirea unui control mai strict asupra presei din provincie. În aceste condiții se modifică și circuitul unei cereri de aprobare, publicațiile din provincie înaintând cererile către Direcția Presei prin intermediul birourilor regionale de cenzură, însoțite de fișa de publicație. ASTRA solicita autorizarea revistei, intervenția pentru obținerea agrementului și până la sosirea acestuia aprobarea apariției ultimelor 4 numere ale revistei, având în vedere caracterul pur științific al publicației. Cererea ASTRA și adresa de însoțire a Regionalei Sibiu ajungeau la Direcția Regionalelor, la 6 iunie 1946. De aici erau înaintate cu o nouă adresă, semnată de directorul G. Ivașcu, către Direcția Presei, directorului G. Preoteasa, la 12 iunie 1946, cu specificația „strict personal", fără a fi amintită măcar înțelegerea dintre G. Ivașcu și S. Țeposu[33]. Parcursul anevoios al cererii din 4 iunie și toate acele adrese nu fac decât să ne ducă cu gândul la birocrația specifică regimului comunist, a cărei bază s-a pus în perioada ofensivei comuniste, 1944-1947.

Autorizația și agrementul cerute nu au fost emise, însă în baza înțelegerii din mai a fost posibilă – printr-o aprobare verbală, credem noi – apariția ultimelor 4 numere ale revistei „Transilvania", datate ianuarie-aprilie 1946[34].

Lipsa unui răspuns în scris, fie el negativ ori pozitiv, explică noua cerere din 12 august, conducerea ASTRA solicitând, *încă o dată*, intervenția rapidă pentru autorizație și agrement, parcursul cererii fiind același termenele fiind parcă mai mari, ajungând la Direcția Regionalelor la 11 sept 1946 iar la Direcția Presei la 21 sept 1946[35]. Silviu Țeposu folosea, de acestă dată, ca argument înțelegerea din 29 mai 1946 și promisiunea rezolvării situației revistei, de către George Ivașcu, reprezentantul ministerului. În lipsa autorizațiilor biroul de cenzura local refuza să dea aprobare de tipărire revistei, ceea ce „constituia o importantă piedică în colaborarea Astrei cu onor. Guvernul în anumite domenii culturale" – declara vice-președintele[36]. Rezoluția Direcției presei datată 21 septembrie 1946, a fost de acestă dată negativă și nemotivată, și considerăm noi definitivă[37]. În situațiile Regionalei Sibiu privind publicațiile periodice, trimise ministerului în octombrie și noiembrie 1946, Revista „Transilvania" apare ca fiind publicație cu cererea de autorizare respinsă, motivul nefiind specificat[38]. În

aceste condiţii, în anul 1946, revista „Transilvania” şi-a încetat apariţia, în cel de-al 77-lea an de apariţie. Eforturile conducerii ASTRA în privinţa asigurării apariţieie revistei fiind în zadar, a fost susţinut ca organ oficial, săptămânalul „Foaia Poporului”, până la suprimarea sa în octombrie 1947[39].

Momentul instaurării guvernului P. Groza şi al reînfiinţării şi preluării controlului Ministerului Propagandei Naţionale de către Partidul Comunist, prin Petre Constantinescu-Iaşi, a însemnat pentru ASTRA începutul presiunilor politice şi al încercărilor de subordonare a Asociaţiunii intereselor politice ale noilor autorităţi. Refuzând să se înscrie în *frontul cultural* patronat de acest minister şi pus în slujba propagandei politice comuniste, ASTRA a avut de înfruntat diverse greutăţi materiale şi manevre, menite să împiedice propaganda culturală a Asociaţiunii, şi – după cum dovedesc documentele – în special a propagandei prin presă. În cazul revistei „Transilvania” principalele obstacole au fost: tergiversarea şi, în final, refuzul autorizării apariţiei; sistarea subvenţiilor de stat şi repartizarea inechitabilă a hârtiei de tipar de către MPN; presiunile politice pentru susţinerea colaborării româno-maghiare şi a propagandei oficiale, etc. Răspunsul negativ şi nejustificat dat de către Direcţia Presei la ultima dintre cererile ASTRA dovedeşte modul arbitrar în care au fost suprimate foarte multe dintre revistele culturale şi ştiinţifice, în cadrul proiectului comunist de reorganizare şi reînnoire a vieţii culturale româneşti.

Organul oficial al ASTRA şi una dintre cele mai prestigioase reviste de cultură din Transilvania, nu a mai putut apărea din 1946, fiind respinse, fără motiv, toate cererile de autorizaţie, după aproape 2 ani de la primele demersuri făcute în noiembrie 1944. Odată cu suprimarea revistei „Transilvania” – credem noi – se năruiau şi speranţa şi încrederea celor mai mulţi dintre membrii ASTRA în păstrarea autonomiei Asociaţiunii şi a posibilităţii neimplicării politice. Suprimarea organului oficial şi a celorlalte publicaţii, anunţa dispariţia Asociaţiunii, al cărei prestigiu şi influenţă incomodau. Revista „Transilvania” ca oglindă a Asociaţiunii ASTRA, nu se integra în cadrul proiectului comunist de constuire a unei „noi vieţi culturale” româneşti, a unei noi societăţi, prin distrugerea legăturilor cu trecutul şi asigurarea controlului statului asupra tuturor mijloacelor de propagandă.

În 1946 a dispărut una dintre cele mai vechi şi prestigioase reviste de cultură româneşti din Transilvania, a cărei reapariţie va fi aprobată abia după două decenii şi jumătate, în 1972, în contextul relativei liberalizări a culturii româneşti.

Note:

1. Mihaela Teodor, *Reapariţia presei româneşti după 23 august 1944*, în „Caietele Şcolii Doctorale”, Iaşi, Universitatea „Al.I. Cuza”, Facultatea de Istorie, nr. I/2007, p. 162. Între 1926-1938 a funcţionat Direcţia Generală a Presei şi Propagandei pe lângă Preşedinţia Consiliului de Miniştri, direcţie care a stat, alături de Subsecretariatul de Stat al presei şi informaţiilor, organizat la 1 septembrie 1938, la baza constituirii Ministerului Propagandei Naţionale la 3 sept 1939, funcţionând până la 20 septembrie 1944. La această dată ministerul a fost desfiinţat, atribuţiile sale fiind preluate de Direcţia Presei şi Informaţiilor de pe lângă Ministerul Afacerilor Străine, care a funcţionat până la 6 martie 1945 sub conducerea lui Richard Hillard. La 6 martie 1945 a fost reorganizat Ministerul Propagandei Naţionale, sub conducerea omului politic Petre Constantinescu-Iaşi, vice-preşedinte al PNP şi simpatizant PCR, Ministru al propagandei până la 29 noiembrie 1946. În martie 1946 s-a transformat în Ministerul Informaţiei, din noiembrie 1946 până în aprilie 1948 fiind condus de Octav Livezeanu, membru al Frontului Plugarilor. La 13 aprilie 1948 ministerul este reorganizat şi devine Ministerul Artelor şi Informaţiilor fiind condus până la desfiinţarea sa, în mai 1949, de Octav Livezeanu.

2. România, Arhivele Naţionale Istorice Centrale (în continuare ANIC). Fond Ministerul Propagandei Naţionale (în continuare MPN). Partea structurală Presă Internă, documente inedite: cereri şi adrese, înaintate de conducerea ASTRA din Sibiu către Direcţia Presei din cadrul Ministerului Propagandei Naţionale (Ministerul Informaţiilor), în perioada noiembrie 1944 – august 1946, în vederea obţinerii pentru revista „Transilvania” a aprobării Cenzurii Militare şi a Direcţiei Presei, a agrementului Comisiei Aliate de Control (Sovietică) (în continuare voi folosi C.Al.C. (Sovietică) dar şi a autorizaţiei de apariţie permanentă.

3. Mihaela Teodor, *Op.cit.*, p. 163. Înainte de 23 august 1944 funcţiona Serviciul Central al Cenzurii pe lângă Marele Stat Major, autoritatea care elibera autorizaţiile de apariţie, aceasta a continuat să funcţioneze până în octombrie 1944, sub conducerea Col. G. Stavrică, apoi a fost reorganizată, prin decizia Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, din 19 octombrie 1944. Se hotăra centralizarea serviciului cenzurii presei din fostul Minister al Propagandei, care funcţiona provizoriu în cadrul Direcţiei Presei şi Informaţiilor din Ministerul Afacerilor Străine, într-un serviciu unic pe lângă Preşedinţia Consiliului de Miniştri, sub numele de Cenzura Militară Centrală. Apoi după 6 martie 1945 comisia de autorizare a publicaţiilor trece în subordinea Direcţiei Presei din nou înfiinţatul Minister al Propagandei Naţionale.

4. *Convenţia de Armistiţiu între Guvernul Român pe de o parte şi Guvernele Uniunii Sovietice, Regatul Unit şi Statele Unite ale americii pe de altă parte*, în *Monitorul Oficial*, Partea I, an. CXII, nr. 219/22 septembrie 1944, p. 6372-6374. Constituită conform articolului 18, C.Al.C (Sovietică) a funcţionat până la semnarea şi ratificarea Tratatului de Pace de la Paris şi a instituit cenzura sovietivă asupra presei româneşti.

5. Marian Petcu, *Metamorfozele indezirabilului,* în Marian Petcu, (coord.) *Cenzura în spaţiul cultural românesc*, Bucureşti,

Ed. Comunicare.ro, 2005, p. 11. Dispozitivul sancţionator era compus din trei elemente aplicate în cascadă în următoarea ordine: avertismentul sau somaţia pentru respectarea restricţiilor definite în momentul autorizării ori ulterior prin normative, sub ameninţarea aplicării celorlalte sancţiuni; suspendarea în cazul repetării încălcărilor normelor, sau interdicţia publicării pentru o perioadă determinată; şi suprimarea în cazul conflictelor repetate, decizie definitivă şi irevocabilă prin care publicaţia era scoasă de pe piaţă

6. Până la 6 martie 1945 circuitul unei cereri de autorizare a apariţiei unei publicaţii periodice era: înaintarea cererii către Cenzura Militară Centrală a Presei pentru aprobare, apoi cererea împreună cu fişa specială de publicaţie erau trimise către Direcţia Presei şi Informaţiei din cadrul Ministerului Afacerilor Străine pentru a fi solicitat agrementul C.Al.C.(Sovietică). Cererea, tradusă în limba rusă, era înaintată către şeful Biroului Cenzurii de pe lângă C.Al.C.(Sovietică) cel care îşi dădea acordul asupra apariţiei publicaţiei. Începând cu martie 1946 circuitul unei cereri de aprobare se modifică, publicaţiile din provincie înaintând cererile către Direcţia Presei prin intermediul birourilor regionale de cenzură, însoţite de fişa de publicaţie şi de memoriul asupra istoricului, caracterului şi intenţiilor publicaţiei.

7. Articolul 16 din Convenţia de Armistiţiu, prevedea controlul Înaltului Comandament Aliat (Sovietic), asupra tipăririi şi difuzării publicaţiilor periodice şi neperiodice în România, dar şi controlul difuzării informaţiilor prin spectacole de teatru, film, poştă, telegraf, prin intermediul unei Comisii de Control: „Tipărirea, importul şi răspândirea în România a publicaţiilor periodice şi neperiodice, prezentarea spectacolelor de teatru şi a filmelor, funcţionarea staţiunilor de T.F.F., poştă, telegraf şi telefon vor fi efectuate în acord cu Înaltul Comandament Aliat (Sovietic)…".

8. ANIC, fond MPN, Presă Internă, dosar 988, f. 46. Copie după Ordonanţa prezidenţială, nr. 77/3 mai 1941, a Tribunalului Sibiu, Secţia a II-a, privind cererea ASTRA de înscriere a revistei „Transilvania" în registrul publicaţiilor periodice.

9. Idem, dosar 370, f. 1-15. Textul *Decretului-lege pentru controlul mijloacelor de existenţă ale publicaţiilor periodice*. Presa a fost supusă unui control financiar periodic prin decretul din 13 aprilie 1938 prin care se limita posibilitatea finanţării ziarelor doar la surse licite precum abonamentele, informaţiile publicitare şi creditele, astfel era interzisă finanţarea ziarelor de către partide. Prin acelaşi decret, în vigoare şi în perioada 1944-1947, se introducea obligativitatea înscrierii publicaţiilor în Registrul publicaţiunilor de la Tribunale şi a desemnării unui girant responsabil, care să răspundă pentru activitatea publicaţiei.

10. Idem, dosar 999, f. 56. Ordinele Ministrului Afacerilor Străine, emise în urma referatelor Directorului Presei şi Informaţiilor, erau trimise în teritoriu prin Ministerul Afacerilor Interne, la Birourile de cenzuă de pe lângă Prefecturi, acestea aducând la îndeplinire ordinele înştiinţând conducerea publicaţiilor periodice.

11. Idem, dosar 999, f. 59. Fişa specială a revistei „Transilvania".

12. Idem, dosar 988, f. 38. Adresă a Asociaţiunii ASTRA, din 21 decembrie 1944 către Ministerul Afacerilor Străine, Direcţia Presei şi Informaţiilor, Serviciul Presei Interne.

13. Idem, dosar 988, f. 38. Adresă a Asociaţiunii ASTRA, din 21 decembrie 1944 în care sunt cuprinse, în amănunt, datele redactorului-responsabil: Ioan Breazu, în vârstă de 43 de ani şi de naţionalitate română, activa în presă din 1934 la diverse reviste şi ziare din Sibiu, „Societatea de mâine", „Patria" şi „Romania Nouă"; la revista „Transilvania" activa din 1940; avea studii universitare şi era de profesie, conferenţiar la Universitatea „Ferdinand I" din Cluj refugiată la Sibiu; funcţia deţinută la ziar era cea de redactor; situaţia militară, „miliţian"; era membru în comitetul de direcţie al „Sindicatului presei române din Ardeal şi Banat"; nu a suferit nici o condamnare; avea numeroase lucrări de specialitate tipărite dar nu avea decoraţii şi nici propuneri şi sugestii de ordin profesional.

14. Idem, dosar nr. 999, fila 59. Fişa specială a revistei „Transilvania" anexată cererii de autorizare din 16 noiembrie 1944, în care sunt trecute datele despre conducerea revistei. Vezi şi Pamfil Matei, *Asociaţiunea în lumina documentelor (1861-1950). Noi contribuţii*, Sibiu, Ed. Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu, 2005, p. 241.

15. Mihaela Teodor, *Documente de arhivă privind repartizarea hârtiei pentru ziarele politice în anul 1946*, comunicare susţinută la Sesiunea Internaţională de comunicări ştiinţifice a doctoranzilor, organizată în 24 octombrie 2009 de Facultatea de Istorie, în cadrul Zilelor Universităţii „Al. I. Cuza" Iaşi, 23-24 octombrie 2009. Controlul asupra resurselor de materii prime prin impunerea monopolului de stat asupra producţiei şi desfacerii hârtiei de ziar. Acest monopol nu este decât unul dintre aspectele problemei hârtiei, cu care s-a confruntat presa românească imediat după război, numită şi „criza hârtiei". Controlul producţiei şi desfacerii hârtiei, a fost asociat cu impunerea unui preţ mare la hârtie şi menţinerea preţului de vânzare a ziarelor la un nivel scăzut, ceea ce ducea la creşterea costului de producţie; şi cu impunerea unui control asupra accesului la informaţia publicitară, singura sursă de venit a ziarelor nesubvenţionate de stat sau de diverse instituţii bancare. Aceste măsuri vizau falimentarea ziarelor, pentru a le determina să ceară ajutorul financiar al ministerului propagandei, controlat de comunişti, şi deci pentru a le subordona politic.

16. Pamfil Matei*, Op. cit*, p. 243. Apar în 1945, 2 volume cu 4 numere, având 108 pagini şi respectiv 104 pagini.

17. ANIC, fond MPN, Personal, dosar nr. 164, f. 110. Decizia ministrului Propagandei nr. 2939/19 martie 1945.

18. ANIC, fond MPN, Presă Internă, dosar 999, f. 56. Copie a adresei nr. 506 din 22 martie 1945.

19. Pamfil Matei*, Op. cit*, p. 194.

20. ANIC, fond MPN, Presă Internă, dosar 999, f. 55. Adresa nr. 385/3 iunie 1945, a secretarului, N. Băilă către vice-preşedintele Silviu Ţeposu, la care erau anexate toate cererile şi memoriile înaintate până atunci.

21. Idem, dosar 934, f. 44, faţă şi verso. *Tabel nominal de toate publicaţiile ce apar în raza Regionalei Sibiu*, întocmit conform ordinului nr. 394 pe 1945 al MPN, în care nu mai apare revista.

22. Pamfil Matei*, Asociaţiunea Transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român (ASTRA) şi rolul ei în cultura naţională (1861-1950)*, Cluj, Ed. Dacia, 1986, p. 80. Înţelegerea a fost între MPN, Fundaţiile Culturale Regale şi ASTRA, şi a funcţionat între 1938 şi 1945, vizând

împărţirea subvenţiilor de stat şi a zonelor de acţiune între cele două asociaţii culturale, sub egida ministerului dar cu păstrarea libertăţii de acţiune.
23. ANIC, fond MPN, Presă Internă, dosar 988, f. 41. Copie a adresei ASTRA din 2 iulie 1945 către Direcţia Presei; f. 42, copie a adresei ASTRA din 2 iulie 1945 către Cenzura Militară a Presei subordonată acestei Direcţii.
24. Idem, dosar 988, f. 41. Actele anexate cererii din 2 iulie 1945: copie după decizia nr, 77 din 3 mai 1941 a Tribunalului Sibiu, Secţia a II-a, prin care revista a fost înscrisă în registrul publicaţiunilor; tabloul (sau memoriul) cu datele revistei cerute prin ordinul Direcţiei Presei şi Informaţiilor nr. 27 din 17 noiembrie 1944; tabloul cu datele cerute în adresa nr. 14683 din 7 noiembrie 1944, a Prefecturii Judeţului Sibiu; fişa specială de publicaţie a revistei Transilvania cerută prin adresa Cenzurii Centrale Militare din 18 noiembrie 1944.
25. Pamfil Matei, *Op. cit.*, 2005, p. 195. Autorul face trimitere la documentele din fondul ASTRA din cadrul Direcţiei Judeţene a Arhivelor Naţionale, Sibiu. Adresa MPN, nr. 282 pe 13 iunie 1945, document pe care nu l-am găsit în fondul MPN.
26. *Ibidem.*
27. ANIC, fond MPN, Presă Internă, dosar 1135, f. 59. Tabele cu cereri de agrement respinse, poziţia 130 cererea de agrement respinsă pentru revista „Transilvania" din Sibiu la 11 iulie 1945.
28. Legea de organizare a Ministerului Informaţiilor, nr. 130 din 5 martie 1946, în *Monitorul Oficial*, Partea I, an. CXIV, nr. 54, din 5 martie 1946, p. 2151.
29. ANIC, fond MPN, Presă Internă, dosar 1150, f. 229. Adresa ASTRA din 12 august 1946 către Direcţia Presei.
30. Idem, dosar 988, f. 44. Cererea nr. 1214 din 4 iunie 1946.
31. Idem, dosar 1150, f. 230. Adresa ASTRA nr. 236 din 12 august 1946.
32. Idem, dosar 988, f. 44. Cererea nr. 1214 din 4 iunie 1946.
33. Idem, dosar 988, f. 45. Adresă a Direcţiei Regionalelor, din 12 iunie 1946.
34. Pamfil Matei*, Op. cit*, 2005, p. 243. Apar în 1946, 4 numere, într-un volum, având doar 80 de pagini.
35. ANIC, fond MPN, Presă Internă, dosar 1150, f. 229. Adresa ASTRA nr. 1214 din 12 august 1946 către Direcţia Presei din Ministerul Informaţiilor, număr de intrare la Direcţia Regionalelor din 11 sept 1946, număr de intrare la Direcţia Presei din 21 sept 1946, şi rezoluţia „Nu".
36. Idem.
37. Idem, dosar 1150, f. 229.
38. Idem, dosar 1135, f. 74. Tabelul cererilor de aprobări de autorizaţii nerezolvate şi respinse, la rubrica reviste culturale, poziţia 16: revista „Transilvania" din Sibiu, cerere respinsă.
39. Idem, dosar 999, f. 30. Situaţia săptămânalului „Foaia Poporului", apărut în 1892 ca organ al PNR Transilvania, sistat în 1940, reapare în aprilie 1942 fiind cumpărat de ASTRA şi transformat în organ oficial. În mai 1945 era suspendat din ordinul Ministrului Propagandei, P. Constantinescu Iaşi, reapare în iulie 1945 şi este suprimat la 17 oct 1947 din ordin Ministrului Informaţiilor. Redactor responsabil Nicolae Nicoară-Dobârceanu, comitetul de direcţie format din: dr. Iuliu Moldovan, dr. Silviu Dragomir, prof. Ion Agârbiceanu, canonic Emilian Cioran, conf. Ioan Breazu. Tipografia ASTRA din Sibiu.

Bibliography

România, Arhivele Naţionale Istorice Centrale. Fond Ministerul Propagandei Naţionale, Presă Internă/ Romania, Central National History Archives, Ministry of Propaganda, Internal Press

România, Arhivele Naţionale Istorice Centrale. Fond Ministerul Propagandei Naţionale, Personal/ Romania, Central National History Archives, Ministry of Propaganda, Personal

Antonescu, Nae, *Reviste din Transilvania/ Revues of Transylvania*, Oradea, Biblioteca Revistei Familia, 2001.

Deac, Georgeta, *Astra şi despărţământul Sibiu/ ASTRA and the separate organization in Sibiu*, Sibiu, Ed. Universităţii „Lucian Blaga", 2004.

Grecu, Victor V, (redactor), *ASTRA 1861-1950. Asociaţiunea Transilvană pentru literature română şi cultura poporului roman, 125 de ani de la înfiinţare/ Transylvanian Association for the Romanian literature and for the culture of the Romanian people, 125 years from the foundation*, Sibiu, Ed. Academiei RSR, 1987.

Hulea, Eugen, *ASTRA, istoric, organizare, activitate, statute şi regulamente/ ASTRA, history, organization, activity, statutes and rules*, Sibiu, Ed. Astrei, 1944.

Pamfil, Matei, *Asociaţiunea Transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român (ASTRA) şi rolul ei în cultura naţională (1861-1950)/ Transylvanian Association for the Romanian literature and for the culture of the Romanian people(ASTRA) and its role in the national culture (1861-1950)*, Cluj, Ed. Dacia, 1986.

Pamfil, Matei, *Asociaţiunea în lumina documentelor (1861-1950). Noi contribuţii/ Association through documents (1861-1950). New contributions*, Sibiu, Ed. Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu, 2005.

Petcu, Marian, (coord.) *Cenzura în spaţiul cultural românesc/ Censorship in the Romania cultural space*, Bucureşti, Ed. Comunicare.ro, 2005.

Teodor, Mihaela, *Reapariţia presei româneşti după 23 august 1944/ Reappearance of the Romanian press after August 23, 1944,* în „Caietele Şcolii Doctorale", Iaşi, Universitatea „Al. I. Cuza", Facultatea de Istorie, nr. I/2007.

Teodor, Mihaela, *Documente de arhivă privind repartizarea hârtiei pentru ziarele politice în anul 1946/ Archives documents about the assessment of the newsprint for political publications in 1946*, comunicare susţinută la Sesiunea Internaţională de comunicări ştiinţifice a doctoranzilor, organizată în 24 octombrie 2009 de Facultatea de Istorie, în cadrul Zilelor Universităţii „Al. I. Cuza" Iaşi, 23-24 octombrie 2009.